

حسین مشترک دریایی

مؤلف

دکتر حسین رحمانی

استادیار دانشگاه - وکیل پایه یک دادگستری

عنوان و نام پدیدآور : خسارت مشترک دریایی / حسین رحمانی
 مشخصات نشر : تهران: اندیشه سبز نوین، ۱۳۹۹.
 مشخصات ظاهری : ۲۶۰ ص: وزیری.
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۰۲-۴۵-۶
 وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
 موضوع : قراردادها -- ایران
 موضوع : Contracts -- Iran
 شناسه افزوده : رحمانی، حسین

انتشارات اندیشه سبز نوین

نام کتاب : خسارت مشترک دریایی
 تألیف : حسین رحمانی
 صفحه آرا : اندیمیم مشعوف
 ناشر : اندیشه سبز نوین ۶۶۴۶۳۵۱۸
 شمارگان : ۱۰۰۰
 نوبت چاپ : اول، ۱۳۹۹
 شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۰۲-۴۵-۶
 قیمت : ۷۰۰۰۰ تومان

مرکز پخش: اندیشه سبز نوین

تهران - میدان انقلاب - خیابان منیری جاوید (اردیبهشت) ساختمان
 اردیبهشت - پلاک ۷۱ - طبقه اول (مشعوف) تلفن: ۶۶۴۶۳۵۱۸
 دورنویس: ۶۶۹۷۳۲۷۸ صندوق پستی: ۱۳۱۴۵ - ۱۷۱۵
 تلگرام: ۰۹۳۸۴۲۸۹۱۸۶ www.sabzlaw.ir

@ANDISHEHSABZENOVIN

ANDISHEHSABZENOVIN

فهرست مطالب

۷	چکیده
۹	مقدمه
۱۱	فصل اول: کلیات حمل و نقل دریایی
۱۴	ضرورت ایجاد حمل و نقل دریایی
۱۴	سیر تاریخی و ماهیت خسارت مشترک
۱۴	۱- سیر تاریخی
۲۳	۲- مفاهیم
۲۸	مبنای حقوقی خسارت مشترک دریایی
۲۸	۱- نظریه حقوق طبیعی
۲۹	۲- نظریه امانت
۳۰	۳- نظریه دارا شدن بلاجهت
۳۲	۴- نظریه اداره مال غیر
۳۳	۵- نظریه نمایندگی
۳۴	۶- نظریه قرارداد
۳۷	۷- نظریه اتحاد منافع
۳۸	۸- نظر پیشنهادی
۳۸	۹- نتیجه گیری
۴۱	فصل دوم: مصادیق خسارات مشترک دریایی
۴۱	تقسیم بندی خسارات مشترک
۴۳	۱- فدا کردن (تفدیه)
۵۰	۲- ضرر یا خسارات ناشی از فداکردن به منظور ایمنی مشترک (خسارات تبعی)
۵۴	۳- ایجاد خسارتی به محموله در اثر اطفاء حریق
۶۸	۴- به گل نشاندن داوطلبانه کشتی
۷۲	۵- ضرر یا خسارات وارده به کالا هنگام تخلیه و ... در بندرپناه
۱۱۱	فصل سوم: شرایط تحقق خسارت مشترک دریایی
۱۱۲	شرایط تحقق خسارات مشترک در مقررات یورک آنتورپ (قاعده‌ی A-C) و سایر کشورها
۱۱۲	۱- واقعی بودن خطر

- ۲- احتمال ورود ضرر کلی به کشتی و کالا در جریان عمل خسارات مشترک..... ۱۱۴
- ۳- قریب‌الوقوع بودن خطر..... ۱۱۴
- ۴- خطرات خیالی..... ۱۱۶
- ۵- ترس از خطر کافی نیست..... ۱۱۷
- ۶- رفع خطر باید خارج از وظایف متصدی حمل و نقل باشد..... ۱۱۷
- ۷- خطر باید منافع همه‌ی طرف‌های مسافرت را تهدید کند..... ۱۱۷
- ۸- فوق‌العاده یا غیرعادی بودن عمل..... ۱۱۸
- ۹- تحقق عمل خسارت مشترک در سفر دریایی..... ۱۱۹
- ۱۰- لزوم حفظ سلامت عمومی منافع..... ۱۲۰
- ۱۱- لزوم معقول و متعارف بودن فداکردن و هزینه‌ها..... ۱۲۱
- ۱۲- عمل کردن (ارادی بودن)..... ۱۲۲
- ۱۳- سالی بودن..... ۱۲۳
- ۱۴- عمل خسارت مشترک برای احتراز از خطر..... ۱۲۵
- ۱۵- شرط مستلزم بودن ضرر برای تحقق خسارات مشترک دریایی- (قاعده‌ی C)..... ۱۲۶
- ۱- ثمربخش بودن عمل..... ۱۲۹
- ۲- لزوم انجام عمل خسارت مشترک به دستور شخص فرمانده..... ۱۳۱
- شرایط تحقق خسارت مشترک در حقوق ایران..... ۱۳۲
- ۱- واقعی بودن خطر..... ۱۳۲
- ۲- قریب‌الوقوع بودن..... ۱۳۳
- ۳- غیرعادی بودن خطر..... ۱۳۳
- ۴- لزوم حفظ سلامت عمومی منافع..... ۱۳۳
- ۵- محقق شدن عمل خسارت مشترک در سفر دریایی..... ۱۳۴
- اثر تقصیر یکی از شرکای ذی‌نفع در سفر دریایی قاعده‌ی (D)..... ۱۳۴
- مبانی تقصیر در حقوق دریایی..... ۱۳۶
- ۱- اثر انحراف مسیر کشتی..... ۱۳۶
- ۲- اثر نداشتن قابلیت دریانوردی..... ۱۳۶
- ۳- اثر شرط عدم مسئولیت در قرارداد..... ۱۳۷
- ۴- آثار تقصیر در جبران خسارت مشترک..... ۱۳۸
- فصل چهارم: تعدیل خسارت مشترک دریایی..... ۱۴۳
- نحوه محاسبه خسارات وارده به اموال..... ۱۴۳
- ۱- خسارات وارده بر کشتی و شیوه محاسبه آن..... ۱۴۶
- ۲- خسارات وارده بر کالا و شیوه ارزیابی آن..... ۱۵۲
- ۳- مرور زمان دعوی خسارت مشترک..... ۱۶۴

۱۶۶	۴- ضمانت اجرای در خسارت مشترک
۱۷۱	۵- تأمین سرمایه و بهره در خسارت مشترک
۱۷۶	۶- اشخاص دخیل در خسارت مشترک دریایی
۱۷۹	مشارکت سایر اموال در خسارت مشترک
۱۷۹	۱- نجات جان مسافری و کارکنان کشتی از خطر مرگ
۱۷۹	۲- دستمزد فرمانده، افسران و کارکنان کشتی
۱۷۹	۳- اثاث و لوازم شخصی فرمانده، افسران و کارکنان کشتی
۱۷۹	۴- اتومبیل و کاروان مسافری
۱۸۰	۵- اتومبیل های تجاری و باران ها
۱۸۰	۶- کانتینر
۱۸۰	۷- شمش های طلا و نقره و سکه ها
۱۸۱	۸- جواهرات و سایر اشیاء باارزش
۱۸۱	۹- اسناد و تضمینات
۱۸۲	۱۰- بی سیم ها و دستگاه های کدک ناوی نصب شده در کشتی
۱۸۲	۱۱- حمل اسلحه و مهماتی که برای دفاع از کشتی
۱۸۳	۱۲- خواروبار و ذخایر کشتی
۱۸۳	۱۳- کالای پستی
۱۸۴	۱۴- اسناد مربوط به گرفتن وام در برابر گرو گذاشتن کشتی
۱۸۴	حالت های خاص خسارات مشترک
۱۸۴	۱- خسارات مشترک دوبله
۱۸۶	۲- خسارات مشترک یکی و نصفی
۱۸۶	۳- مشارکت در پرداخت جبران خسارت همگانی منفی
۱۸۸	۴- یکی از روش های جدید محاسبه ی خسارات مشترک موسوم به قاعده ی یک
۱۹۳	فصل پنجم: نقش بیمه در جبران خسارت مشترک دریایی
۱۹۳	نقش بیمه دریایی در جبران خسارات
۱۹۴	۱- تعریف بیمه و بیمه حمل و نقل دریایی
۱۹۸	۲- حق بیمه گذار برای دریافت خسارات مشترک
۲۰۴	۳- بیمه و خسارات فوق العاده زبان های همگانی
۲۰۹	۴- حقوق بیمه گر پس از پرداخت غرامت به بیمه گذار
۲۱۷	۵- نرخ تسعیر
۲۲۲	۶- بیمه تعهدات اضافی (مازاد)
۲۲۶	۷- ضررهای بیش از ارزش بیمه نامه
۲۳۱	۸- خسارات همگانی در کشتی های فاقد محموله (بلاست)

چکیده

یکی از نهادهای مهم حقوق دریایی و بیمه دریایی، خسارت مشترک می‌باشد که این خسارت در برابر خسارت خاص قرار می‌گیرد. در جریان سفر دریایی، سه نوع مال یا نفع مالی (کشتی، بار و کرایه) ممکن است در معرض خطر قرار گیرند و در حالت کلی هرگاه هر یک از این منافع در اثر حادثه‌ای به خطر بیافتد و آسیب ببیند، مالک آن به تنهایی متضرر می‌گردد (خسارت خاص). ولی اگر در جریان سفر دریایی، خطرات و حوادث، عموم افراد ذی‌نفع را، تحت تأثیر قرار دهد برخی اشخاص بدون این‌که در ایراد ضرر، به‌طور مستقیم و یا حتی غیرمستقیم نقشی داشته باشند، باید بخشی از خسارات وارده به دیگران را تقبل کنند. مقررات حاکم بر این‌گونه خسارات در عرصه صنعت دریانوردی «جنرال اوریج رولز» (General Average Rule) نامیده می‌شود و در ایران تحت عنوان خسارت مشترک، موضوع مواد ۱۸۴ تا ۱۸۷ قانون دریایی (مصوب سال ۱۳۴۳) استعمال شده است. در این مواد بحث دمل جامع راجع به این نهاد و آثار آن نشده ولی در ماده ۱۸۷ قانون مزبور اشاره به تنظیم آیین‌نامه‌ای به جهت توضیح موارد خسارت مشترک و ترتیب تعیین و تسهیم نسبی خسارات و طرز محاسبه آن‌ها بر اساس مقررات و عرف بین‌المللی شده است که تاکنون این آیین‌نامه تنظیم و تصویب نشده است.

لذا در این کتاب سعی شده به نواقص و اشکالاتی که در حقوق دریایی ایران در این زمینه وجود داشته، پاسخ داده و راه‌حل مناسبی را پیشنهاد نماید. با توجه به این موضوع که احکام مربوط به خسارت مشترک، ریشه در عرف و قوانین دریایی قدیم داشت و این مقررات در طول زمان دچار تحولات گوناگونی نیز شده است و با تلاش‌های گسترده در سطح بین‌الملل از سال ۱۸۶۰ سعی شده برای تدوین قوانین یکنواخت خسارت مشترک در فواصل زمانی متوالی، اقدامی صورت گیرد که نهایتاً قواعد یورک آنتورپ ۱۹۹۴ سیدنی که در بردارنده اقسام مختلف تعارض و تقابل هزینه، شرایط شناسایی بررسی خسارت مشترک و روش ارزیابی قیمت اموال، قیمت ضرر و تقسیم کلیات میان صاحبان منافع نجات یافته تدوین شده است. آخرین اصلاحات صورت گرفته در این مقررات در سال ۲۰۰۴ انجام شده است که در قراردادهای حمل‌ونقل دریایی برای حل و فصل اختلافات، چه در عرصه حقوق داخلی ماکه آیین‌نامه‌ای بر اساس مقررات و عرف بین‌المللی تنظیم قواعد ارجاع داده، و چه در عرصه حقوق بین‌المللی، معیار و مبنای مقررات، یورک آنتورپ را خواهد بود.